

Bang en blind in de bunker

Bijlage "DS2", - 27 Okt. 2014
Pagina 6

Donkere bunkers, kilometerslange gangen en prikkeldraad: het blijkt de ideale achtergrond voor een expo die de beklemming van de oorlog wil overbrengen. Missie volbracht. sam steverlynck

We mogen dan leven in tijden van historisch geheugenverlies, als we iets herdenken, dan doen we het goed. Kijk maar naar de blitzkrieg aan tentoonstellingen rond de Eerste Wereldoorlog. Maar hoe kun je een expo samenstellen rond zo'n historisch thema en dat tegelijk universeel en tijdloos maken? Dat is de vraag die Hendrik Tratsaert van Vrijstaat O zich stelde.

Na eerdere expo's met jong geweld in verlaten sites in Oostende, palmt Tratsaert met Private shelter het Provinciedomein Raversyde in. Een briljante zet. Tijdens de Eerste én de Tweede Wereldoorlog trokken de Duitsers daar een verdedigingslinie op tegen de overzeese geallieerden. In een doolhof van kilometerslange gangen zit een zestigtal bunkers ingebed in de duinen. Verroeste deuren, opschriften in het Duits, zandzakjes en prikkeldraad maken het plaatje compleet.

Met Bunker archéologie in het achterhoofd, een inventaris van types bunkers door de Franse cultuurfilosoof Claude Virilio, nodigde Tratsaert een twaalfstal kunstenaars uit om nieuw werk te realiseren op het domein. 'De expo verwijst naar de dubbelzinnigheid van een bunker: het is een beschermende cocon en tegelijk is het een duistere plek, een teken van agressie,' zegt Tratsaert. 'De tentoonstelling gaat dan ook over conflict, trauma en herinnering.'

De angst, beklemming en desoriëntatie van de oorlog kan je haast aan de lijve ondervinden in het bunkerlandschap. De kunstwerken versterken die beladen sfeer nog. Neem bijvoorbeeld de prachtige bijdrage van Liam Singelyn. De bunker is pikzwart, je loopt er tastend rond. Af en toe licht een zeelandschap op, als bij een explosie. Om de video te realiseren, schoot de kunstenaar fliptspoeder af, waardoor de zwarte zee maar heel even zichtbaar werd. Het is een nachtelijk zeezicht dat de soldaten wellicht ook zo hebben gezien. Nogal wat kunstenaars werken rond de manier hoe ruimte wordt ervaren in het donker. Zo liet Frans Gentils zich meermaals opsluiten in een verduisterde bunker om daar, al tastend, portretten te schilderen naar modellen. Het resultaat is te zien op grote vellen papier die getuigen van een opmerkelijk perspectief en ruimtelijkheid.

Verstilling

Het thema van de expo is een kolfje naar de hand van Renato Nicolodi, een beeldhouwer die werkt op het snijvlak van sculptuur, monument en architectuur. Bekend is hij door zijn sculpturen van kloeke bunkers, fascistoïde gaanderijen en statige gedenkplaatsen. Hier toont hij een bewaarplaats voor urnen die lijken op schaalmodellen van graftombes of bunkers. Een moment van verstilling en contemplatie.

Overweldigend is ook de schilderkunstige installatie van Jan Van Imschoot. Die brengt een eerbetoon aan elf soldaten die tijdens de Eerste Wereldoorlog werden geëxecuteerd wegens desertie. Met een aantal jeugdwerken die hij in het zwart heeft overschilderd, bouwt Van Imschoot een bunker als monument aan de overledenen. Op de grond liggen schilderijen van executies en martelingen uitgezaaid als grafzerken.

Jonas Vansteenkiste en Veerle Michiels gaan dan weer wat lichter te werk. Zij gingen aan de slag met een bunker uit de Eerste Wereldoorlog, waar in de Tweede Wereldoorlog met baksteen aan voortgebouwd werd. En wat doen zij? Ze bouwen er nog een laag bovenop, in houten skeletbouw. 'Een bunker zorgt voor bescherming, maar is naar binnen gericht en gesloten', legt Michiels uit. Wij wilden die bunker weer activeren. Daarom maakten we een open structuur, als contrast met het massieve. We spelen ook met de tegenstelling tussen binnen- en buitenruimte.' Vansteenkiste valt haar bij: 'Er zit ook een huiselijk element in. Je herkent de vorm van deuren, ramen en zelfs een veranda. Het gaat ook om het verlangen naar huis van de soldaten. We hebben het opzettelijk niet helemaal uitgewerkt. We wilden de suggestie bewaren. Zo krijg je ook een frame waardoor je het landschap anders gaat zien.' Zo eindigt de expo met een blik op de weidse zee. Een verademing na al die donkere en beklemmende ruimtes.

'Private shelter' loopt nog tot

16 november, Provinciedomein Raversyde.è

SAM STEVERLYNCK

Copyright © 2015 Corelio. Alle rechten voorbehouden